

חכמת אדם סוף הלכות אבילות ע"פ המבואר למעלה בביאורנו ד"ה ותיפוק, וראה עוד משנה למלך כלי המקדש ב, ג.

אַזְהַרָה קוֹדֵם מִיָּתָה וְעוֹנֵשׁ אַחַר מִיָּתָה, ואף שנכתבו שניהם באותו פסוק וקודם סיפור מיתת בני אהרן, אין מוקדם ומאוחר בתורה (מאירי).

וְאֵלָּא מֵאֵי טַעְמָא אֵינְעוּשׁ - כיון שנתבאר שעדיין לא נאמר העונש על קטורת חסירה, שוב אין לומר שמיתת בני אהרן היה על מה שהקטירו קטורת חסירה בקודש הקדשים, ואדרבה מסתבר שהקטירו בחוץ, שלא היו נכנסים שלא לצורך לקודש הקדשים היכן שאף לאביהם לא הותר להיכנס, ואם כן למה נענשו (משנה למלך כלי המקדש ב, ג). ויש שפירש, שבני אהרן אכן הקטירו קטורת חסירה בקודש הקדשים (תוס' עירובין סג, א ד"ה מאי, בשם התורה כהנים), והותר להם להיכנס לקודש הקדשים, שהיום שמיני למילואים היה יום מחילה וסליחה על חטא העגל, והשווה עבודתה לעבודת יום הכיפורים להיות בקודש הקדשים (משנה למלך שם).

לֹא מָתוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן אֲלֵא עַל שְׁהוּרוּ וְכוּ', ונענשו מידה כנגד מידה, שכנגד מה שהורו בדבר אש של שמים, נענשו שנשרפו באש שירדה מן השמים (מהרש"א עירובין סג, א).

שְׁהוּרוּ הִלְכָה בַּפְּנֵי מֹשֶׁה רַבָּן, שאינו מפורש בתורה שצריך להביא אש מההדיוט, שאפשר שמה שאמרה תורה שהכהנים צריכים לתת אש על המזבח, הוא מהאש הרבוצה שהיא אש שירדה מהשמים (מהרש"א עירובין סג, א), ויש שכתב, שאפשר שמה שאמרה תורה להביא מן ההדיוט, הוא בזמן שלא ירדה אש מן השמים, וכגון בימי בית שני (תורת חיים שם).

אֵף עַל פִּי שֶׁהָאֵשׁ יוֹרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם מִצֹּחַ לְהִבְיֵא מִן הַהַדְיוֹט, שמלבד האש שעל גבי המזבח שהוא אש שירד מן השמים, מצוה עליהם להביא אש ממדורות בית המוקד שמבעירים בו אש של הדיוט (ריטב"א לעיל כא, ב). ויש שנתן טעם לדבר, שדרכו של הקב"ה לעשות נסים בדרך סתר, שיראה כאלו נעשה בדרך הטבע, ועל כן נצטוו להביא אש מההדיוט שלא יהיה ניכר ירידת האש מן השמים (ספר החינוך מצוה קלב).

ובני אהרן הורו כהוגן, ומכל מקום נענשו על שלא נטלו רשות (רש"י), שהקטרת בני אהרן היתה על המזבח החיצון, שבאותו יום היתה הוראת שעה להקטיר את קטורת הנשיאים על המזבח החיצון, ולא מדובר כאן על הקטרת מזבח הפנימי, ששם לא שייך דין זה, שהרי לא ירדה עליו אש מן השמים (תוס' ישנים; ריטב"א). ויש שכתב, שהקטרת בני אהרן היתה לפני ולפנים, ולא היתה הוראתם כהוגן, שאין להביא אש מן ההדיוט אלא על גבי מזבח החיצון ולא בשביל עבודת פנים, שלשם מביאים את האש רק מעל גבי המזבח ולא מבית המוקד, והם טעו שהשוו עבודת פנים לעבודת חוץ, ומכל מקום לא נענשו על כך שהיו שוגגין בדבר, ונענשו על מה שהורו הלכה בפני רבן (ריטב"א בשם הראב"ד כא ולעיל כא, ב).

אֲלֵא מִצְדֵּינֵי פְּנִיָּהוּ, שאינו מפנה גבו להיכל, אלא הולך על צידו, ואינו הולך לגמרי לאחוריו, שאי אפשר לאדם להלך כך (כסף משנה בית הבחירה ז, ד) מחמת שהוא ירא ששם יכשל, אבל אם אינו ירא הולך לגמרי לאחוריו (ע"פ מהר"י קוקוס שם).

וְהוֹלְכִין עד שיוצאים מן העזרה (רמב"ם בית הבחירה ז, ד).

שְׁלֵא תִתְחַל מִפְּנֵיךָ שְׂמָא תִכְוֶה, ולולא סברא זו, ראוי שיתחיל לצבור בסמוך אליו ש'אין מעבירין על המצוות' (תוס' רא"ש).

מְלַמֵּד שְׁנוֹתָן בְּהַ מַּעֲלָה עֵשֶׂן - שהכתוב הזהיר שלא יבוא אלא בקטורת שיש בסממניה מעלה עשן, שבכך היא ראויה להעלות עשן (רבינו אליקים; מרחי ויקרא טז, ב).

וְתִיפּוֹק לִיָּה דְקָא מַעֲיִל בִּיאָה רִיקְנִית, והתורה אמרה 'ואל יבא בכל עת וגו', ולא ימות', שאם בא לחינם חייב מיתה (רש"י), והטעם שלא הזכירה הברייתא שחייב כרת על חילול יום הכיפורים, שנמצא מבערי שהוא אב מלאכה שלא לצורך עבודה, שהוא חמור יותר מחיוב ביאה ריקנית שרק חייב בידי שמים, כי היא מתייחסת רק לחיובים שתלויים בדיני הקטרת הקטורת, והחיוב על חילול יום הכיפורים הוא חיוב שלא קשור לדיני הקטורת (שאגת אריה עא), ויש שכתב, שהברייתא רק רצתה להדגיש את האסור לאהרן הכהן במה שמוותר לו בכל השנה, שהרי היה מותר לו להיכנס לקודש הקדשים בכל השנה אפילו בימות החול כדי להקטיר קטורת, וזה באה הברייתא להדגיש שזה רק אם מקטיר כדינה, אבל בחסירה אסור (כמבואר במדרש ויקרא רבה כא, ז ובד"ל שם, וחכמת אדם סוף הלכות אבילות בשם הגר"א שזה דוקא באהרן עצמו), ובאופן אחר כתב, שאינו חייב מצד חילול יום הכיפורים, כיון שהמקטיר קטורת חסירה הוא בגדר 'מקלקל', הואיל שיד מוצוה אינו יוצא ואין בו שום תקון, ומריחו אסור ליהנות הואיל והוא הקדש, ועוד, כיון שלא מתכוון בשביל הריח, הרי הוא בגדר 'מלאכה שאינה צריכה לגופה' שאינו חייב עליה (קהלות יעקב יד, וראה מצפה איתן והערות הגר"ש אלישיב).

כְּגוֹן שֶׁשָּׁנַג בְּבִיאָה וְהִזִּיד בְּהַקְטָרָה - שלא ידע שיש חיוב מיתה על ביאה ריקנית, וידע שיש חיוב מיתה במקטיר קטורת חסירה (ע"פ רש"י), ויש שביאר, שבשעת כניסתו לא ידע שהקטורת שבידו היא קטורת חסירה ולא התכוון להיכנס בביאה ריקנית, ובשעת ההקטרה כבר התברר לו שהקטורת חסירה ובכל זאת הקטיר במזיד (רבינו אליקים).

וּכְגוֹן דְּעֵייל שְׁתֵּי הַקְטָרוֹת אַחַת שְׁלִימָה וְאַחַת חֲסִירָה בביאה אחת (רש"י), והקטיר את שניהם (ריטב"א; מהר"י קוקוס יום הכיפורים ה, כה). ויש שביאר שנכנס עם שניהם, ולכן אינו עובר על איסור ביאה ריקנית הואיל ונכנס גם עם קטורת מלאה, אלא שהקטיר את החסירה וזוה עובר על איסור הקטרה, ואם היה מקדים להקטיר את השלימה, שוב לא היה עובר על הקטרת קטורת חסירה, הואיל ואינו הקטרה של מצוה שכבר יצא ידי חובתו (רבינו אליקים; אפיקי ים ב, ל, וראה משנה למלך ביאת מקדש ג, ט). ויש שביאר, שמדובר בקטורת של כל השנה ולא בקטורת של יום הכיפורים, וקרה מקרה שלא הקטירו קטורת של שחר, ונכנס הכהן בין הערבים גם עם הקטורת של שחר (כמבואר במשנה מנחות מט, א) דעת ר"ש, שאם לא הקטיר בשחירת מקטיר את שניהם בין הערבים, ואחת היתה מלאה ואחת חסירה (מאירי, וראה חוקת היום אם מדובר בקטורת של כל השנה ביום הכיפורים, או שגם ההקטרה הוא בשאר ימות השנה).

אֵין לִי אֲלֵא בְיוֹם הַכְּפוּרִים בְּשָׂאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה מְנִיין - שהפסוק מדבר על יום הכיפורים שצריך לתת בקטורת מעלה עשן, ומניין אני יודע שבקטורת של כל השנה על מזבח הקטורת שבהיכל ג"כ חייב לתת בו מעלה עשן (ע"פ תוס' ד"ה חד תוס' ישנים). ויש שביאר, מנין אני יודע על קטורת שרוצה אהרן הכהן להקטיר לפני ולפנים בשאר ימות השנה, שצריך לתת בו מעלה עשן (נימוקי הגר"י; וראה